

PINZELADES

Aquella tarda em trobava al Museu Kröller Müller, a Otterlo. El meu viatge a Holanda l'havia determinat un interès irreprimible d'endinsar-me dins l'univers d'un dels meus pintors favorits: Vincent van Gogh, a la recerca de l'esquiva, o potser inexistent, inspiració.

Feia mitja hora que mirava fixament *Arbres de pi contra un cel vermell*. Em fascinava com el sublim mag del color havia aconseguit -amb ull cirurgià- disseccionar la llum que captava el comú dels mortals per compondre un mosaic primigeni amb la seva empremta pura i intensa. Amb el passar dels minuts vaig començar a adonar-me de què, en realitat, aquelles enèrgiques pinzellades eren molt més que reveladores taques de color. Eren quelcom com... moviment en si mateixes? A partir d'aquell instant -abduït- vaig creure realment veure el vaivé furiós de les acícules d'uns pins castigats pel vent, percebre el pols al que aquest sotmetia les sofrertes branques, escoltar el seu bram vehement i, fins i tot, sentir-lo al propi rostre, mentre una llum desmesurada i estranya m'envoltava subjugadora. Va ser llavors quan em vaig adonar que la dona estàtica que havia contemplat durant tant de temps s'estava movent! Que s'apropava a mi mentre lluitava contra el vent impetuós, que amenaçava obcecat amb treure-li el fràgil paraigües que portava.

Em vaig aixecar sobresaltat; aterrat. Què volia dir això? Vaig mirar al meu voltant amb els ulls desorbitats i, aguantant amb prou feines l'equilibri pels ràfecs feroços de l'endimoniat vendaval, buscava referències de la realitat que fins llavors m'havia envoltat. On estaven les parets? On els bancs per seure? Què havia passat amb els visitants i les obres que admiraven? Per què havien desaparegut tots?

Vaig donar dues passes a un costat; després a l'altre. El meu cos m'obligava a moure'm, però, cap a on? A actuar, però, per què fer?

Sense ser conscient del meu tremolós caminar enrere, la meua espatlla va trobar refugi en el tronc d'un arbre; un tronc en el qual la meua mirada ràpida i embogida va reconèixer els traços irrealment blaus emplomat sobreposant-se a d'altres verd oliva, negres, blancs... pinzellades que just uns instant abans admirava amb fruïció i que ara em causaven estupor. Vaig enfonsar -o si més no, vaig creure fer-ho- el cos en ell, restant ajupit a la seva base, intentant desaparèixer mentre el meu cor -desbocat- em recordava que mai havia estat tan present.

La senyora del paraigües continuava avançant cap a mi, amb les seves faldilles embravides, per aquell camí que em semblava ara infernal. Em vaig tapar la cara amb les mans. Estava al·lucinat! Amb tota

seguretat el menjar -que havia engolit per aprofitar al màxim la visita al museu- m'havia caigut malament. O... no!, no!, potser m'havia adormit sense adonar-me mentre mirava sense parar aquella pintura hipnòtica. Sí!, estava tenint un malson, era això, sí; i de sobte passaria alguna cosa que... Vaig notar un fort cop al cap i un intens mareig que em va fer perdre el poc equilibri que requeria la meva posició fetal per caure de costat i rodar per la lleugera pendent d'aquella estranya arbreda. Vaig quedar tombat als peus del camí -del camí del llenç que contemplava minuts abans!- de cara a aquell cel impossible amb les seves mil tonalitats arremolinant-se al compàs insòlit d'un vent que ja no sentia ulular.

En aquell silenci de somni la dona es va apropar a mi, modulant amb llavis nerviosos alguna cosa que no podia sentir, mentre jo parpellejava de forma pesada, intentant reaccionar...i comprendre. El so va començar a arribar-me després d'uns cops enèrgics sobre les galtes; primer greu i lent, com amortit per l'aigua, després estrident i acerat.

—Es troba bé? Em sent? Pot parlar?

Vaig tancar els ulls amb un gest de dolor. Per què cridava tant? En aquell moment, dos rostres més van entrar en el meu camp de visió.

—Què ha passat?

—Una branca li ha colpejat el cap. Crec que està ferit. Però, home! —va dir la dona dirigint-se aquesta vegada a mi— com se li acudeix sortir a pintar avui? Jo, per descomptat, no hauria sortit de casa si no fos per guanyar-me el pa.

—Però què diu? —vaig aconseguir balbucejar, i vaig intentar incorporar-me per tornar a perdre l'equilibri al moment. Notava alguna cosa calent relliscant-me per la cara.

—Definitivament, necessita ajut. Haurien d'acompanyar-lo al monestir de Saint-Paul-de-Mausole. Jo vinc d'allà. Sóc la Marlene, la cuinera. Preguntin pel pare Damià.

La dona es va apartar una mica i els dos homes joves la van seguir. Mentre els sentia murmurar, intentava entendre què era el que m'estava passant sense trobar una explicació que calmés la meva ment efervescent; el dolor no em permetia pensar amb claredat. Els homes es van apropar de nou, em van embenar el front amb un drap i em van ajudar a posar-me dempeus i a caminar mig suspès a les seves espatlles. Estava en bones mans, m'asseguraven. Però, en mans de qui?, em preguntava angustiat, o el que era encara més intrigant: estava on?

—Jo li portaré les seves coses demà! —va cridar la dona des del camí.

De quines coses parlava? Vaig començar a balbucejar "No, jo no...", però aquells homes obstinats no van minorar la marxa ni dubtar en la seva resolució, i em van fer avançar mig arrossegant-me. Les meves mans penjaven sense voluntat davant del seu pit. L'esquerra mostrava els dits tacats de groc. Els meus dits?

Després d'alguns minuts vam arribar a una intersecció amb un camí de més envergadura. François!, va cridar un dels homes abans de soltar-me i sortir corrents cap a una carreta que estava a punt de rebassar l'encreuament. Agenollat al terra, penjat precàriament de les espatlles del seu company, el vaig veure intercanviar algunes paraules amb el carreter.

—Ens acompanyarà al monestir —va anunciar desfogat al tornar.

I poc després em trobava dins del sotragant vehicle, amb el tal François al costat i custodiat, uns metres més endavant, por aquells dos joves que obrien la comitiva a peu.

El paisatge se succeïa, enigmàtic, i en un moment del trajecte vaig creure reconèixer el de la coneguda obra *Camí amb xiprer i estrella*. El sender fluïa de forma lleugera i agitada en contrast amb les pesades rodes que el foradaven, com si d'un curs d'aigua es tractés; i al cel —d'aspecte vitre i aquós— la lluna i algunes estrelles despuntaven amb patrons de turbulències que la física havia aconseguit explicar molts anys més tard que van Gogh les pintés. Em vaig adonar, en el meu sopor, que en aquella quietud dinàmica, l'exuberant bellesa percebuda no aportava, en realitat, cap pau.

El carreter i jo no vam parlar. Únicament em mirava de reüll per comprovar com el desmanyotat embenat amb el que m'havien coronat s'amarava de sang que es resistia a deixar de fluir. Fluir como el camí... fluir com el cel... com la nit que es precipitava sobre nosaltres... sobre mi...

Vaig despertar pesadament acaronat per una veu.

—Vincent... Vincent...

I vaig obrir amb gran esforç els ulls.

—M'alegro que estigui de nou amb nosaltres, Vincent. Ha perdut molta sang, però ja no està en perill. Vaig venir tan aviat em van avisar. Ja sap que l'aprecio molt.

Allí estava aquell home, un home al que no havia vist a la meua vida i que, tanmateix, coneixia molt bé. El Dr. Gachet; amb els seus ulls tristes i la seva expressió desencantada, recolzant el seu esgotat cap sobre la ma dreta. Tenia el rostre solcat per vibrants pinzellades que, encara que fos sota la llum agonitzant de l'habitació, destacaven amb força del seu vestit d'home blau, del blau de la paret, d'aquell blau cobalt tan característic amb el que Van Gogh l'havia retratat per a la posteritat.

—Jo no sóc Vincent —vaig contestar incorporant-me amb certa dificultat sobre el llit. Sentia fortes punxades a la temple, però tornava a ser persona—. Sento que hi hagi vingut per no res.

—Clar Vincent. És normal que estigui confós. Necessita temps per recuperar-se. Ha sofert una forta commoció. M’han comentat que va oposar resistència al ingressar en el centre ahir per la nit i que, davant la seva agressivitat, els infermers van haver de narcotitzar-lo per controlar-lo.

—Li prego que no em digui Vincent! El meu nom és Edgar! —vaig replicar exacerbat—. Això no és cap hospital. És un centre per a malalts mentals, i sembla que tots s’han confabulat per tornar-me boig. Em volen fer creure que sóc el mateix Vincent van Gogh! Déu meu! Els bojos són vostès! Conec la seva obra i l’admiro profundament. Admiro la seva força i el seu arravatament, la impetuositat del seu traç i l’energia dels seus colors,... però jo no sóc ell, per moltes vegades que ho hagi desitjat. I si ell no hagués hagut d’estar mai aquí, jo encara menys.

—Continua desorientat Vincent; però no es preocupi, li ajudarem. Sóc el seu amic, no ho obliidi, si us plau. I recordi també que ha demanat romandre ingressat aquí per la seva pròpia voluntat.

Va esbossar un lleuger somriure. Jo el mirava incrèdul i fastiguejat, fart d’un malson que no veia terminar. Però en veritat aquell home apreciava a la persona amb la que creia estar parlant, i la seva veu, pausada i dolça, es presentava com la ma que s’ofereix a un naufrag. Flueix!, em va ordenar la meua veu interior; com el camí, com el cel... I de sobte vaig sentir l’impuls irreprimible de fer-li una pregunta.

—Sap que el seu quadre va assolir un preu record en subhasta?

—El quadre que em va pintar, Vincent? Sí, segur que seria així si ho vengués; però no ho penso fer. M’agrada massa. —Es va quedar pensatiu uns instants— Però... ara que parla de pintura... crec que he de dir-li... malgrat que em sap molt de greu... que estic convençut que l’hauria de deixar.

Un silenci sepulcral va accentuar el meu desconcert. Es va afanyar a continuar.

—Com a doctor, Vincent, és la meua obligació de dir-li. Vostè sap que jo estimo l’art, i que admiro molt el seu treball, però crec que s’està deixant atrapar per ell... Que l’està allunyant de la realitat. Ha de deixar d’obsessionar-se per les seves obres. Una cosa és que l’art ens guiï, i una altra que ens domini. Hauria de passar pàgina i admetre que... en la pintura... potser... ha fracassat.

Flueix!, em semblava continuar escoltant.

—Què equivocats estan! No perceben el valor de la seva obra —vaig dir incrèdul. Què havia de saber aquell pobre home!— El fracàs és relatiu!

—El fracàs és absolut, Vincent! —va contestar ell de forma impetuosa. Després, va considerar que havia d'afegir alguna cosa més; aquesta vegada de forma menys vehement—. Quan ronda la misèria i la supervivència es troba compromesa.

Hi va haver una densa pausa.

—Però això no l'ha de turmentar. Simplement ha d'admetre que, potser, se senti pintor, però que no viurà de la pintura; ni se li recordarà per ella. Accepti-ho i recondueixi la seva vida, Vincent. Actualment és un vaixell a la deriva. Jo l'estimo. Theo l'estima. I pateix per vostè.

—Creu que som lliures de "ser"? De ser com som, Doctor Gachet? Vull dir, si creu realment que la pròpia voluntat domina l'existència o més bé que aquesta és, simplement, el resultat d'interpretar amb passió els reptes que ens planteja l'inexorable destí?

Es va prendre temps per contestar.

—Crec que l'home ha de dominar la seva passió. No pot seguir pintant de forma compulsiva, alienat de la realitat.

—I quina és la realitat, Doctor Gachet? Li sembla real aquest moment? És vostè real? Perquè en la meva realitat -que no és la seva- vostè solament existeix per haver estat el doctor i el model d'un dels pintors més grans de la Història, no per les seves pròpies fites. Y si no fos per això, per a mi no existiria; i quelcom que no existeix... pot ser considerat real? —Vaig esperar a que reaccionés, però al no fer-ho, vaig continuar.— Ja veu que la realitat, com el fracàs, és més que relatiu. I que solament gràcies a aquesta percepció dolorosament sublim de Vincent, vostè continuarà existint quan deixi de fer-ho en el seu univers particular. Els seus quadres confereixen vida eterna al quotidià. No l'hauria de desanimar. És el llegat per a la Història de un home genial.

El Doctor Gachet va desviar la mirada cap el racó i va sospirar profundament mentre tancava els ulls i estrenyia la mandíbula en un esforç per autocontrolar-se. Havia parlat amb certa ràbia continguda, i per un instant em va saber greu haver-lo ferit.

—M'he d'anar, Vincent. L'adreça del centre creu que és millor deixar-lo tancat aquesta nit per la seva pròpia seguretat; tenen por que torni a escapar-se. Els comentaré que demà li tornin les seves pintures, perquè pugui seguir torturant-se.

Va tancar la porta darrere seu, i en pocs minuts em trobava sumit en la més absoluta penombra. Una penombra que em va fustigar inclement tota la nit mentre, insomne, intentava descobrir quan raonable podia resultar la bogeria o boja la raó.

Despuntava l'alba i al mirar per la finestra enreixada vaig percebre *La nit estrellada*, calma i turbulenta a la vegada -com la ment-, fascinant -com l'existència. Una vegada saciat de la seva càlida llum, quan el Sol ja despuntava, em vaig tombar per deixar-me vèncer per la son, una son que esperava em tragués d'una vegada per totes d'aquell laberint de realitats.

Em va despertar el grallar d'uns corbs en una atmosfera plúmbia per la turmenta que aguaitava la nova posta de Sol, i vaig sentir unes ànsies irreprimites d'anar-los a trobar. La porta de l'habitació estava entreoberta i algú havia deixat un cavallet, un maletí de pintures i un llenç al seu costat. Els meus estris, potser?

Vaig sortir a l'exterior sense -curiosament- desorientar-me ni trobar ningú en l'embolic de passadissos de l'antic monestir, i em vaig anar allunyant de Saint-Paul-de-Mausole, de Saint-Rémy i dels seus voltants a través d'un camí guiat únicament per la crida sinistra de aquelles aus lliures. Finalment, vaig divisar el refulgent *Camp de blat amb corbs* que, augurant una magnífica collita, es trobava amenaçat per la depredació furiosa dels afamats còrvids. Sabia que havia estat una de las darreres visions del formidable pintor i em vaig preguntar fins quin punt no era una al·legoria de la seva pròpia existència.

De sobte, un brutal estrèpit va creuar l'espai i va multiplicar la negror dels corbs amb les ombres que van projectar al aixecar nerviosos el vol. L'obscuritat va depredar sense pietat aquell groc lluent i, mentre s'apagava el món, els estridents gralls van anar deixant pas al so amortit d'una sirena que, guanyant en intensitat, em va tornar la llum. La visió colorista de l'interior d'una ambulància medicalitzada, lluny d'espantar-me, em va tranquil·litzar.

—Què ha passat?

—Hi ha hagut un atracament al museu i ha sofert l'impacte de dues bales. Però estigui tranquil... eeh... —va desviar la mirada cap a una documentació que va agafar d'un prestatge— ...Edgar..., està en bones mans i se'n sortirà.

M'ho deia un infermer amb intenses taques verds i blaves a les galtes i el cabell groc crom. “Verdaderament interessant per pintar” vaig pensar, i tancant els ulls, vaig somriure.